

Προγράμματα Κοινωνικής Ένταξης & Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες Έκθεση Αποτύπωσης Υφιστάμενης Κατάστασης

2ος Ερευνητικός Άξονας

Ομάδα Έργου: Γιώργος Τσιώλης, Στεφανία
Καλογεράκη, Μαρίνα Παπαδάκη, Χαρούλα Κόκκινου

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Προγράμματα Κοινωνικής Ένταξης & Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες

Έκθεση Αποτύπωσης Υφιστάμενης Κατάστασης

Φεβρουάριος 2021

Γεώργιος Τσιώλης

Επιστημονικός υπεύθυνος ερευνητικού άξονα "Προγράμματα Κοινωνικής Ένταξης & Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες", Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στεφανία Καλογεράκη

Επιστημονική συνεργάτιδα, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μαρίνα Παπαδάκη

Επιστημονική συνεργάτιδα, Εργαστηριακό Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Χαρούλα Κόκκινου

Επιστημονική συνεργάτιδα, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

Ενταξη Κοινωνία Άλληλα
& Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Έθνος

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Copyright © ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Περιφέρεια Κρήτης
Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης
Αβέρωφ 1, 71201, Ηράκλειο
Τ: +30 2813 412 442, -443
www.socialobservatory.crete.gov.gr

Σχεδιασμός (design): Dotsoft.

Απαγορεύεται η με οποιοδήποτε τρόπο αναδημοσίευση του κειμένου (όλου ή και μέρος αυτού), χωρίς σχετική παραπομπή & αναφορά της πηγής.

Η παρούσα έρευνα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Έρευνες για τη στήριξη της Λειτουργίας του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κρήτης» με κωδικό Κ.Α. 10751 ΕΛΚΕ Πανεπιστημίου Κρήτης και επιστημονικό υπεύθυνο τον Καθηγητή Γιάννη Ζαϊμάκη, σύμβαση 188862/31-8-2020 μεταξύ της Περιφέρειας Κρήτης και του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας Πανεπιστημίου Κρήτης. Το έργο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους (Κ.Α. 2019 ΕΠ00210034 της ΣΑΕΠ 0021) στο πλαίσιο του Υποέργου 2 της Πράξης «Στήριξη της Λειτουργίας Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Κρήτης» του Ε.Π. «Κρήτη 2014-2020».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

Ενταξη Κοινωνίας
Ενταξη Κοινωνίας

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Εισαγωγή

Στον δεύτερο ερευνητικό άξονα με τίτλο «Προγράμματα Κοινωνικής Ένταξης & Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες» θα διεξαχθούν οι έρευνες πεδίου, που στόχο θα έχουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση προγραμμάτων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, προκειμένου να αναδειχθεί ο βαθμός αποτελεσματικότητάς τους στην κάλυψη των αναγκών των πολιτών και η αναγκαιότητα κάλυψης νέων κοινωνικών αναγκών συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού στην Κρήτη.

Στη βάση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των υπό μελέτη προγραμμάτων ολοκληρώθηκε ο ερευνητικός σχεδιασμός των ερευνών πεδίου που αφορούν:

1. Τη συλλογή και ανάλυση ποιοτικών δεδομένων για μια βαθύτερη κατανόηση των συνθηκών που πλαισιώνουν τους δικαιούχους/ωφελούμενους των προγραμμάτων και τη δυνατότητά τους να τις αντιπαρέλθουν μέσω της στήριξης που λαμβάνουν από τα προγράμματα.
2. Τη συλλογή και ανάλυση ποιοτικών δεδομένων από την πλευρά των επαγγελματιών που απασχολούνται στα προγράμματα, για τον τρόπο εφαρμογής και τις συνθήκες υλοποίησής τους, αλλά και για τη δυνατότητα βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών προς όφελος των δικαιούχων/ωφελούμενων.
3. Τη δευτερογενή ανάλυση ποσοτικών δεδομένων που αφορούν το δημογραφικό και κοινωνικο-οικονομικό προφίλ των ωφελούμενων, καθώς και τις σημαντικότερες ανάγκες τους έτσι όπως αποτυπώνονται στα βασικά αιτήματά τους

Ποιοτική Έρευνα: Διεξαγωγή και Ανάλυση

Στην ποιοτική έρευνα πεδίου θα διενεργηθούν συνεντεύξεις βάθους με στόχο τη διερεύνηση της ανταπόκρισης δυο προγραμμάτων¹ για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στις ανάγκες των εξυπηρετούμενων, καθώς και τη διάγνωση των παραγόντων χαμηλής αξιοποίησης των προγραμμάτων και των δυσκολιών πρόσβασης σε αυτά. Στο πλαίσιο αυτό θα διεξαχθεί μια σειρά ημιδομημένων θεματικά εστιασμένων συνεντεύξεων με ωφελούμενους/ δικαιούχους των προγραμμάτων και μια σειρά

¹ Το πρώτο πρόγραμμα είναι το Κ.Ε.Α. (Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης) που παρέχει οικονομική ενίσχυση, κοινωνική τιμολόγηση σε παροχή ύδρευσης και ηλεκτρικού και δυνατότητες κατάρτισης και επαγγελματικής επανένταξης (σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, συμβουλευτική ένταξης και εύρεση εργασίας μέσω ΟΑΕΔ). Δεύτερο πρόγραμμα είναι το Τ.Ε.Β.Α. (Ταμείο Επισιτιστικής Βοήθειας Απόρων) που απευθύνεται αποκλειστικά σε δικαιούχους του Κ.Ε.Α. και παρέχει επισιτιστική βοήθεια και βασική υλική στήριξη, ενώ προβλέπει και συνοδευτικά μέτρα ένταξης, όπως υπηρεσίες ψυχολογικής και νομικής στήριξης, δυνατότητες κοινωνικοποίησης και πολιτισμικών δραστηριοτήτων κ.ά.

ημιδομημένων θεματικά εστιασμένων συνεντεύξεων με επαγγελματίες που απασχολούνται στις υπεύθυνες για τα προγράμματα δομές. Ως πεδίο της έρευνας ορίζεται ολόκληρη η Περιφέρεια Κρήτης, επομένως οι συνεντεύξεις θα διεξαχθούν και στις τέσσερις περιφερειακές ενότητες της Κρήτης και σε περιοχές διαφορετικών Κοινωνικών Συμπράξεων ώστε να διαπιστωθούν τυχόν διαφορές στην εφαρμογή των προγραμμάτων, ανάλογα με τους φορείς υλοποίησής τους.

Για τις συνεντεύξεις τα μεθοδολογικά εργαλεία που θα αξιοποιηθούν είναι δυο οδηγοί συνέντευξης οι οποίοι έχουν διαμορφωθεί με στόχο να προσεγγίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο το πεδίο μέσω των άμεσα εμπλεκόμενων. Στόχος είναι να εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες στην εφαρμογή των προγραμμάτων (μέσω των επαγγελματιών) αλλά και να διαπιστωθούν οι δυνατότητες που παρέχουν τα προγράμματα στους δικαιούχους τους ώστε να αντιπαρέλθουν τη συνθήκη της ακραίας φτώχειας και του ενδεχόμενου κοινωνικού αποκλεισμού. Σε αυτό το πλαίσιο οι οδηγοί έχουν εστιαστεί θεματικά σε διαφορετικά πεδία. Με τους ωφελούμενους οι θεματικές ενότητες που θα συζητηθούν είναι:

- Βιογραφική αφήγηση και οικογενειακό ιστορικό με εστίαση στην εκπαίδευση και την επαγγελματική πορεία
- Πρώτη γνωριμία με τα προγράμματα και δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά
- Λεπτομέρειες για συμμετοχή στο πρόγραμμα: δυσκολίες/ δυνατότητα επικοινωνίας με δομές/ επάρκεια προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών και αξιολόγηση ποιότητάς τους
- Συμμετοχή σε συνοδευτικά μέτρα προγραμμάτων και αξιολόγηση αυτών
- Δυνατότητα επανένταξης (κοινωνικής, οικονομικής, πολιτισμικής) μέσω των παροχών των προγραμμάτων
- Συνολική αποτίμηση συμμετοχής στα προγράμματα (αξιολόγηση βελτίωσης σε συνθήκες διαβίωσης και μελλοντικές προοπτικές λόγω της συμμετοχής)

Αντίστοιχα, με τους επαγγελματίες οι θεματικές ενότητες που θα αναπτυχθούν είναι:

- Βιογραφική αφήγηση και οικογενειακό ιστορικό με εστίαση στην εκπαίδευση και την επαγγελματική πορεία
- Πληροφορίες για Υπηρεσίες που υλοποιούν τα προγράμματα (αριθμός εργαζομένων, ειδικότητες, αριθμός ωφελουμένων)
- Επάρκεια υποδομών/πόρων για την εφαρμογή των προγραμμάτων
- Επίπεδο επικοινωνίας/ επαφής με ωφελούμενους

- Υλοποίηση συνοδευτικών μέτρων στήριξης στη συγκεκριμένη υπηρεσία και αξιολόγησή τους
- Συνολική αποτίμηση των προγραμμάτων σε επίπεδο σχεδιασμού και εφαρμογής

Συνολικά, η αξιοποίηση των παραπάνω μεθόδων και εργαλείων από το πεδίο της ποιοτικής έρευνας θα παράσχει τη δυνατότητα στα ίδια τα υποκείμενα που χρήζουν στήριξης να αρθρώσουν το λόγο τους, με στόχο την ανάδειξη των αναγκών τους στην πολλαπλότητα και την πολυπλοκότητά τους.

Μέσω της προσέγγισης περιγραμμάτων, ως μεθόδου ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων θα επιχειρηθεί αποτιμηθούν:

- Ο βαθμός ανταπόκρισης των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων στις ανάγκες των ωφελουμένων
- Ο βαθμός που τα προγράμματα -για να είναι αποτελεσματικά ως προς την εφαρμογή τους- λαμβάνουν υπ' όψιν το ειδικό (κοινωνικό, πολιτισμικό, βιογραφικό) υπόβαθρο των ωφελουμένων
- Ο βαθμός ενεργοποίησης των διαθέσιμων δυνατοτήτων και πηγών δράσης των ωφελουμένων, μέσω της εφαρμογής των προγραμμάτων, που ωθεί τους ωφελούμενους σε μια ενεργή αντιμετώπιση της κατάστασής τους, αίροντας τις συνθήκες παθητικοποίησής τους.

Η ανάλυση θα αφορά επίσης σε ειδικές κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού όπου περιλαμβάνονται για παράδειγμα ηλικιωμένοι, μονογονεϊκά νοικοκυριά, γυναίκες, παιδιά, μετανάστες καθώς και σε γεωγραφικά απομονωμένα νοικοκυριά σε αγροτικές περιοχές ή και σε ιδιαίτερους τομείς κοινωνικής πολιτικής π.χ. υγεία, στέγαση, εκπαίδευση, απασχόληση.

Δευτερογενής Ανάλυση Ποσοτικών Δεδομένων

Στη δευτερογενή ανάλυση θα χρησιμοποιηθούν ποσοτικά δεδομένα από δύο βασικές πηγές: α) τα Μητρώα του Υπουργείου Εργασίας και β) τα Μητρώα των Κέντρων Κοινότητας της Περιφέρειας Κρήτης. Στο αρχικό στάδιο θα απευθυνθούμε στις αντίστοιχες υπηρεσίες με συναφή αιτήματα για πρόσβαση στα δεδομένα και έπειτα θα ακολουθήσει η κατάλληλη επεξεργασία των δεδομένων έτσι ώστε να μπορούν να μεταφερθούν σε λογισμικά στατιστικής ανάλυσης. Η δευτερογενής ανάλυση των δεδομένων που προέρχονται από τα Μητρώα του Υπουργείου Εργασίας θα συντελέσει στην σκιαγράφηση του κοινωνικο-οικονομικού (όπως, επίπεδο εκπαίδευσης, εισοδήματα, κ.α.) και δημογραφικού προφίλ (όπως, φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, κ.α.) των ωφελούμενων συνολικά στην Περιφέρεια Κρήτης και σε κάθε μια από τις τέσσερις περιφερειακές ενότητες της.

Η δευτερογενής ανάλυση των δεδομένων που προέρχονται από τη δεύτερη πηγή θα επιτρέψει τη συσχέτιση μεταξύ συγκεκριμένων δημογραφικών χαρακτηριστικών των

ωφελούμενων με συγκεκριμένα αιτήματα (όπως, κοινωνικό παντοπωλείο, κοινωνικό φαρμακείο, θέματα ψυχικής υγείας, θέματα εκπαίδευσης, θέματα απασχόλησης, θέματα στέγασης, κ.ά.) τόσο συνολικά στα 16 Κέντρα Κοινότητας που λειτουργούν στην Περιφέρεια Κρήτης όσο και σε κάθε ένα από αυτά, για να διερευνηθεί κατά πόσο εντοπίζονται αυξημένα ειδικά αιτήματα σε συγκεκριμένα Κέντρα Κοινότητας σε σχέση με άλλα. Στα Κέντρα Κοινότητας μπορούν να απευθύνονται οι πολίτες οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάποιο κοινωνικό πρόβλημα, οι ίδιοι ή μέλη της οικογένειάς τους, (όπως ανεργία, οικονομική αδυναμία, έλλειψη στέγης, προβλήματα διαβίωσης λόγω αναπηρίας ή γήρατος κ.ά) και χρειάζονται τη συνδρομή της Πολιτείας. Επιπλέον, τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα όπως η προσέγγιση της τοπικής αγοράς για εύρεση εργασίας, ζητήματα νομικού χαρακτήρα, μαθησιακή στήριξη παιδιών και εφήβων, κ.ά.

Στην στατιστική ανάλυση των δεδομένων από τη συγκεκριμένη πηγή θα διερευνηθούν τόσο οι ευρύτερες όσο και οι ειδικότερες κατηγορίες ωφελούμενων (όπως ΑΜΕΑ, μακροχρόνια άνεργοι διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, μονογονεϊκές οικογένειες, μετανάστες κ.λπ.) σε σχέση με τα κύρια αιτήματα τους τα οποία και αντανakλούν συγκεκριμένες ανάγκες. Επιπλέον, η δευτερογενής ανάλυση θα εστιάσει σε δεδομένα που αφορούν τα Παραρτήματα Κέντρων Ένταξης Μεταναστών (ένα στο Ηράκλειο) και τα Παραρτήματα Ρομά (ένα στο Ηράκλειο και ένα στα Χανιά) για να διερευνηθούν τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένες ευπαθείς ομάδες με στόχο την υποστήριξη τους για την αναβάθμιση του βιοτικού τους επιπέδου και την πλήρη κοινωνική τους ένταξη.

Στο σύνολο της η προαναφερθείσα στατιστική ανάλυση, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των δεδομένων, θα αφορά την τριετία 2018, 2019 και 2020, έτσι ώστε να διερευνηθεί η χρονολογική εξέλιξη συγκεκριμένων αιτημάτων συνολικά στα Κέντρα Κοινότητας στην Περιφέρεια Κρήτης, σε κάθε Κέντρο Κοινότητας ξεχωριστά καθώς και στα Παραρτήματα Κέντρων Ένταξης Μεταναστών και Ρομά.

Τέλος, με βάση την ανάλυση των προαναφερθέντων ερευνών πεδίου και των συναφών ευρημάτων τους, θα συνταχθούν σχετικά πορίσματα και ερευνητικές εκθέσεις που θα αξιολογούν τόσο τον σχεδιασμό όσο και την εφαρμογή και υλοποίηση των προγραμμάτων για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στη γεωγραφική ενότητα της Περιφέρειας Κρήτης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οδηγός Συνέντευξης Επαγγελματιών Υπηρεσιών

Οδηγός Συνέντευξης Ωφελούμενων/Δικαιούχων